

Kytice - Karel Jaromír Erben

Autor

Karel Jaromír Erben

- Díla

literárně-historický kontext

Autoři ve stejné době

Teoretická část

Literární druh a žánr

- Lyrickoepická skladba
- balada se znaky
 - pohádky(zlatý kolovrat)
 - pověsti (Věštkyňě)
 - legendy (Záhořovo lože)
- forma je poezie

Téma a motiv

- Téma
 - balady mají vyhraněný děj
 - vyplívá z nějakého hrůzného činu, jehož se někdo dopustil

Kompoziční stavba

- členění
 - 13 balad
 - jedna s názvem kytice
 - kytice je stěžejní a ostatní na ní navazují jako květy
 - často psáno ve formě dialogů
 - díla jsou řazena tak, aby se zřetelně schodily s vlastnostmi (první s poslední, druhá s předposlední)
- **Kytice a Věštkyňě** - naděje a víra v lepší budoucnost vlastencům
- **Polednice a Vodník** - Záporná role nadpřirozených postav
- **Svatební košile a Vrba** - Přeměna člověka
- **Zlatý korovrat a Záhořovo lože** - vina, pokání, konečné vykoupení
- **Štědrý den a Holoubek** - kontrasty, hají se štěstí se smutkem
- **Lilie** - 13 básně, nikam se nehodí

Jazykové prostředky

- Básnické prostředky

- anafora, metafora, inverze, epiteton, persofinikace, eufemismus, apostrofa
- úsporný jazyk
 - neslovesné a krátké věty
- přímá řeč
- gnomický verš
- rýmování a rytizace

Příběhová část

Charakteristika hlavních postav

Místo a doba

- Čas není určen
- často vesnice, les, jezero...

Děj

- **Kytice**
 - matka zemře, děti pláčou na hrobě
 - vtělí se do květiny mateřidoušky
 - Matka představuje vlast, děti národ
- **Poklad**
 - Vdova s dítětem jde na Velký pátek do kostela a cestou narazí na otevřenou skálu s poklady
 - Matka tak položí dítě a běží domu se stříbrem a pak se vrací a bere zlato
 - Když se vrátí domu, poklad se změní na kámen a hlínu
 - Skála mezi tím zmizela s pokladem i dítětem
 - Další rok ve stejný den se skála otevře znovu
 - Matka bere dítě a poklad už jí nezajímá
- **Svatební košile**
 - Osamělá dívka se modlí k panně Marii a myslí na svého milého, co odešel do války a pro něhož tkala košile
 - Objeví se za oknem a nabádají, ať sním odejde
 - Dívka letí s ním
 - Cestou odhazuje modlicí knížky, růženec a křížek po matce
 - U hřbitova pochopí, co na ní chystá a lstí donutí upíra skočit přes zeď první
 - Schová se v márnici a přesvědčují se
 - kohout zakokrhá a je zachráněna
- **Polednice**
 - Dítě zlobí a neposlouchá matku
 - Vyhrožuje mu, že zavolá polednici
 - Polednice přijde a matka dítě brání
 - Otec vzápětí přijde a křísí matku
 - dítě je posmrtné
- **Zlatý kolovrat**
 - Pán zastaví v chaloupce a zamiluje se do prosté Dory
 - Nevlastní matka mu chce ale provdat druhou dceru
 - proto společně Doru zabijí a odeberou jí nohy, ruce a oči

- Král nepozná rozdíl a vezme si druhou dceru
- stařeček nachází tělo v lese a posílá své páže do zámku prodat zlatý kolovrat, přeslici a kuželíček za nohy, ruce a oči
- Doru oživí
- Kolovrátek prozradí celý příběh králi a matce a sestře udělá to samé
- Doru si vezme
- **Štědrý den**
 - Dívka Marie a Hana v adventu předou len a jdou na jezero
 - když vysekají díru má se jim zjevit ženich
 - Haně se zjeví myslivec a Marii rakev a kostel
 - Do roka se Hana vdá a Marie zemře
 - další rok dívky nechtějí vědět budoucnost
- **Holoubek**
 - Mladá žena jde okolo hřbitova protože jí zemřel manžel
 - Potká nového muže a za měsíc vezme si ho
 - na hrobě manžela vyroste dub a tam sedá holub
 - Ten zpívá manželce, že ho otrávila
 - ta to neunesla a utopí se
- **Záhořovo lože**
 - Otec upsal syna ďáblu a ten se vydává do pekla získat listinu zpět
 - cestou potká Záhoře, jehož ho chce zabít
 - domluví se, že ho nechá
 - když se vrátí chlapec, vypráví mu jaké je to v pekle
 - Za rok se chlapec vrací a vypráví, že satan nakázal pod pohrůzkou křížem vydat listinu, až při výhružce záhořovým ložem blánu vydal
 - Záhoř se zděsí a poutník mu poradí, aby se kál a modlil dokud se nevrátí
 - Za devadesát let se poutník vrací jako biskup se svým pomocníkem
 - chce se najíst, tak pošle učně z jabloně ale pařez to zakazuje
 - Biskupovi to nezakáže protože jabloň vyrostla ze zaraženého kyje
 - Šťastně se shledá se Záhořem a promění se v holubice
- **Vodník**
 - Dcera jde prát prádlo do rybníka i přes nesouhlas matky
 - dostane se do vodníka světa a stává se jeho ženou
 - má sním syna, což je její jediná radost
 - Dcera přemluví vodníka aby se mohla rozloučit naposledy s matkou
 - Dovolí jí to ale nesmí se obejmout
 - Matka nechce dceru pustit
 - Vodník přijde, že chce večeri a ustlat
 - matka chce po vodníkovi dítě ale on mu utrhne hlavu
- **Vrba**
 - Paní se se proměňuje ve vrbu
 - Pán jde za babkou co mu řekne že se proměňuje ve vrbu
 - nelíbí se mu to a vrbu zkácí
 - Tím zemře jeho paní a ze syna je sirotek
 - nakonec z vrby udělá kolébku
 - z větví si chlapec dělá píšťalky a rozpráví s matkou

- **Lilie**

- Dívka si nepřála být pohřbena na hřbitově ale v lese
- na její hrobě vykvetla lilie, která v lidech vzbuzovala touhu
- Místní pán ji našel a přesune jí do zahrady
- lilie v noci chodí a bojí se světla
- nabídne jí ochranu, když se za něj vdá
- Pán musí do bode a opatrovníci určuje svoji matku
- ta to nedodrží a když se vrací Pán, lilie a její dítě je mrtvé
- matce přeje to samé

- **Dceřina Kletba**

- Dívka říká, že zabila holoubátko, dítě
- od žalu jí pomůže jen oprátka
- proklíná svého milého a matku, že za to mohou oni

- **Věstkyně**

- Skládá se z úryvků šesti lidových pověstí o české zemi
- O libuši co pošle pro přemysla oráče
- O Libuši, co věští o založení prahy
- O Karlu IV. a kolébce
- O kostelu se zlatým zvonem
- O tom, že lidi by měli sjednotit náboženství
- O pŕlce sochy, co potřebuje rozum a srdce aby jí bylo dobře